

TIMBRO
förlag

LÄSGUIDE

FRIEDRICH HAYEK (1899–1992)
Liberal ekonom och samhällsvetare från Österrike och en av 1900-talets viktigaste intellektuella. Socialist i sin ungdom, men genomskådade planekonomin redan i den så kallade kalkyldebatten under efterkrigstiden på 1920-talet. Därefter kom han att bli motståndare till John Maynard Keynes och hans teorier om statlig konjunkturpolitik. Hayek, som till skillnad från Keynes förutsåg 1930-talsdepressionen, fick 1974 Riksbankens pris till Alfred Nobels minne för sin konjunkturteori, ett pris han, till bådats förtret, fick dela med socialdemokraten Gunnar Myrdal. Hayek skrev ett flertal inflytelserika böcker och artiklar under sin karriär. Storsäljaren *Vägen till trälldom* bidrog förmodligen till att stoppa långtgående socialisering av ekonomin efter andra världskrigets slut.

FA HAYEK

Vägen till trälldom

»Att det komplicerade systemet av sinsemellan förbundna verksamheter måste styras av en enda expertstab, om det ska styras medvetet över huvud taget, och att det yttersta ansvaret måste vila hos en överbefälhavare vars handlingar inte får fjättras av demokratiska förfaranden, är en alltför uppenbar följd av idéerna bakom centralplaneringen.«

- 5 Är fri konkurrens ett nödvändigt villkor för demokrati och individens frihet?
- 5 Hur stor är överlappningen mellan nationalsocialismen och kommunismen?
- 5 Många talar om en rättvis fördelning av resurser, men kan staten åstadkomma detta?

F A Hayeks *Vägen till trälldom* är en inflytelserik stridsskrift, skriven under andra världskriget och publicerad i dess slutskede. Syftet var att varna för de tankar om överlägsenheten i en centralt planerad ekonomi som vunnit i styrka både före och under kriget. Många politiker och intellektuella var frestade att fortsätta med ransoneringar och kommandon också i fredstid, av både effektivitets- och rättviseskäl.

Vägen till trälldom visar pedagogiskt varför en centralstyrd ekonomi hotar såväl fundamentala friheter som demokratin. En plan kräver underordning och ett mål att styra mot, därmed kan inte människor längre räkna med att välja yrkesväg, arbetsplats eller bostadsort längre, och är även i konsumtion underordnade centrala beslut. Det blir också ofrånkomligen någons beslut och prioritering var i samhällshierarkin människor hamnar. Denna makt över andra och de brutala prioriteringar som krävs, lockar i sin tur de värsta bland människor att kliva fram för befordran.

Boken visar också med åtskilliga belägg att de förmenta dödsfienderna kommunism och nationalsocialism väsentligen är samma andas barn, förenade av instinktiv antiliberalism och totalitära lösningar, men delade av vilka grupper som gynnas respektive missgynnas under respektive system. Genom sin välgrundade historik och sina principiella resonemang är boken aktuell än idag, kanske mer aktuell än vi hade önskat.

TIMBRO
förlag

LÄSGUIDE

VIDARELÄSNING

Hayek, FA

Frihetens grundvalar

En tyngre och mer principiell genomgång av frihetens institutioner, som bland annat rekommenderar platt inkomstskatt.

Hayek, F A

Kunskap, konkurrens och rättvisa

Samlar några av Hayeks bästa texter. Om värdet av konkurrens som en upptäcktsprocess under föränderliga och osäkra villkor, och prismekanismens roll som informationsbärare.

Mises, Ludwig von

Human Action

Hayeks mentor och en av många i den österrikiska skolan som samlade sitt ekonomiska tänkande i en mastig volym.

Friedman, Rose och Milton

Frihet att välja

De samtida liberala ekonomerna Friedrich Hayek och Milton Friedman tillhörde olika ekonomiska skolbildningar, men var ideologiskt ense om det mesta. Den här boken innehåller praktiska förslag på liberala reformer.

Att diskutera:

- 5 Är nationalsocialismen och kommunismen väsentligen lika eller väsentligen olika?
- 5 Vilka friheter och möjligheter ger ett system av fri konkurrens på marknaden?
- 5 Är det önskvärt och rättvist att staten har makten att omfördela resurser efter förtjänst?
- 5 Hamnar de värsta i toppen, eller vilka personegenskaper ger idag befordran till politisk makt?
- 5 Finns det idag sanningar som är kontroversiella och undertryckta, och beror det på att staten vill kunna planera tillvaron?
- 5 Finns det en totalitär risk med ambitionen att föra evidensbaserad politik?
- 5 Även socialdemokratin som styrde Sverige under en lång period på 1900-talet har försökt organisera livet för sina medlemmar från Unga Örnar, via Folkets Hus och till begravningsbyrå Fonus. Är det en totalitär ansats och varför blev Sverige i så fall inte totalitärt?
- 5 I vilken mån överensstämmer samarbetet som blivit EU med Hayeks önskemål om en fredsgaranterande federation?
- 5 Vilka faror ser du idag för att liberala demokratier ska slå över i totalitärt styre?